

Japan renaissance-a és a japán-kínai s az orosz-japán háború.

A kolozsvári „Szent Imre Egyesület“ irodalmi estélyén
felolvasta (1912 febr. 25-én) **Blénessy János.**

E hónapban két világtörténelmi jelentőségű ünnepély zajlott le a felkelő Nap turáni országaiban.

Japan a mostan dicsőségesen uralkodó Mutsu-Hitó „Barátság embere“, császárnak 1867 febr. 13-án történt trónralépésének 45-ik évfordulóját ünnepelte. Együttal ünnepelte a „meiji“-nek, azaz a „ragyogó uralomnak“ kezdetét. Ezalatt ért véget a shogunok, azaz a fővezérek zsarnok, jogbitorló uralma, ezalatt hajoltak meg a rakoncátlankodó független fejedelmek, a daimiók az egységesítő császári hatalom előtt, s 683 évi árnyuralom után ép-erős alakban ujjászületett a háromezer éves multtal dicsekvő császárság.

Ez ujjászületés az európai eszmék s tudományos vívmányok befogadásával, elsajátításával és alkalmazásával járt. Japan nagyhatalmi állása hajtott ki belőle a nagy véráldozattal s erőmegfeszítéssel járó japán-kínai és orosz-japán háboruk alatt.

A modern alapokra helyezkedő Japan fényes sikerei a kor szellemét megértették a maradi, csökönyös kínaiak egyes kiváló alakjaival is. Ujjításra serkentették őket! Évtizedes titkos szervezkedés után mult év szeptemberében a nyilvános tettek mezejére léptek. — December 28-án a sanghai-i nemzeti gyűlésen Sunja-csen dr. és Wutingfang vezetése alatt detronizálták a zsarnoklelkű, maradi Tacsing (Igen-tiszta) mandsu dinasztiát; e hó 12-én pedig fegyveres erővel s

a modern eszmék kivánalmainak hangoztatásával a trónról való lemondásra, s a köztársaság proklamására bírták.

A köztársasági párt ezért ünnepelt! — Mi megilletődve értesültünk e nagy világtörténelmi eseményről. A japán császárság kínai köztársaság ünnepségében a történelmi események alakulásának különlegessége ragad meg.

Japán az elhalványult, félig halott császárság ujjaszületésében kereste és találta meg boldogságát, jövődő presztigének postulátumát.

Kína ellenben a császárság elhantolásában! — S miért? A japán császár a korszellem zászlóvivőjének csapott fel, — a kínai császár pedig az ellen szegült.

Kínában, a Mennyei birodalomban, Tien-hsziában a császár, mint az Égfia ötezer év óta folyton isteni tiszteletet követel gyermekeitől, illetve alattvalóitól. E hó 12-éig önkényesen hozta és törölte el a törvényeket. Azt vallotta, hogy a népnek nincs joga a kormányzat megbirálására. Akadt császár, aki, hogy meglássa, milyen a hú szív, egyik legodaadóbb hívének szívét tépette ki. De akadtak bölcsék és hazafiak, kik a legnagyobb zsarnokkal is félelmet nem ismerő őszinteséggel szálltak síkra. De viszont akadt császár, aki 460 tudóst temettetett el élve, mert a császár mindenhatóságát tagadni merészelték. Könyveiket, melyekben tanaikat hirdették, ezerszámra égettette el. De hiába! Nem égethette el azok szellemét, mert az maga a tűz! Időnkint elementáris erővel lobbant fel; rózsás színnel vonta be az „Égalját“ s hevével meg-megtisztította az „Égfia“, a császárt. 21 forradalmi láng 21 kínai uralkodó családot emésztett meg s a mostani, a 22-ik, a császárság intézményét is elhamvasztotta.

A császári korona eddig csak urat cserélt, mert a kínaiak így vélekedtek: „A császár halandó, az állam halhatatlan; halhatatlan a kínai állam és a kínai korona eszméje is.“ Most muzeumi tárgyá súlyesztették a császári koronát, mert hitük szerint az állam fejlődése s a nép jóléte előbbre való a fejedelem léténél s ha a császár kerékkötőként késlelteti fejlődésében s ólomsúllyal nehezedik a nép szellemi és anyagi erejére, — mint ilyen célját tévesztette s a genesis útjából

el kell távolítani. Már pedig Kr. u. 1900 és 1909-ben kiadott császári rendeletek útjába álltak a birodalom egész szellemi, anyagi és politikai fejlődésének.

Most, midőn Kúang-szii császárné az uralkodó család összes tagjaival a császárság elhantolásáért vezekel, a Mennyei birodalom megújulásának hajnalhasadását rózsaszinben látjuk.

Gondoljuk, hogy a császári könnyek sokakat részvétre indítanak s az új köztársaság fölé vészfellegeket tornyosítanak, de másrészt látjuk, mint nyílnak meg Kína zsilipjei az európai kultúra előtt. Ez fogja az elernyedtt, megtört kínaiakat felfrissíteni. Ez az európai kultúra fogja Kínát a világhatalmak első sorába emelni.

Ez azonban egyelőre csak a jövő kérdése. Japánnak ez irányú újjászületése azonban már történelmi tény. Ennek folyamatáról akarok röviden beszámolni Dr. Schimmi Kidzsidzi japán barátom elbeszélése s Hisho Saitó tokiói tanárnak mult hónapban megjelent Japán-történelme alapján.

*

Szellemi terén indult meg a japán császárság megújulása, a shogunság, a főparancsnok uralmának megbuktatása. Kada Azunamaro történetíró a Kr. u. 720-ban írt Kojikivel dicsőíteni kezdi a császárok isteni eredetét és régi nagy tetteit.

A Kojiki szerint ugyanis a japán szigetvilágot Izanagi-no-Mikoto isten és neje teremtette. Leányuk: Amaterasu-Omikami, azaz: az Égből világító istenség, unokáját, Ninigimó-Mikotót ily szavakkal küldi le az égből: „Menj le Japánba, hol a rétek zöldelnek és virúlnak, Japánon örökké magzatainknak kell uralkodniok, örökkévalóknak kell lenniök, mint az Ég és Föld.“ Tükröt, nemes követ és kardot is adott a leszállónak e szavakkal: „Ez a három insignium legyen symboluma a császári hatalomnak és méltó palládiuma országunknak. Különösen a tükör emlékeztessen reám!“

E tradíció mellett Motoori Norinaga alkotmánytörténetében rámutat, hogy a császári ház a legrégebb időktől kezdve szakadatlanul uralkodik és a nép öntudatában fellángoltatja

a dinasztia régi méltóságát. Rai Sanyo „Nihonyaishi“ című történeti művében a Minamotok és Tairák-nak, mint levitézlett shogunok uralkodásának kárhovatásával már a shogunság megdöntésére céloz. E lelkesedéssel olvasott művek a közvéleményt az uzurpálók ellen, a régi császári hatalom és tekintély visszaállítására hangolta. A külügyi viszonyok is a shogunság kárára alakultak. Angol, francia, amerikai és hollandi hajók fenyegették Japánt. Erős központi kormányra, okos diplomáciára volt szükség. Ilyen viszonyok között mondott le 1867 november 19-én Tokugava Joshinolu shogun a következőkben: „A középkor óta a császári hatalmat mindegyre csökkentette a Fujivara-család. Később Minamoto Joritomo ragadta magához a shogunságot és a kormányzást. Családomnak császári kegyből jutott az s 200 évnél tovább gyakorolta. Sajnálom, hogy e hivatalban oly sok akadály gördül utamba. Mindig nagyobb szerepet kezdenek játszani a külügyek, és a külfölddel való közlekedés nő. A kor kívánalma tehát, hogy hazánk egységes kormányhatalmat nyerjen. Ezért eddigi hatalmamot visszanyújtom Fenséged kezébe. Ha a császár az egész országon uralkodik, ha hazánk rendeit kormánya alatt egyesíti és honunkat védi, nemzetünk versenyre kelhet az idegen államokkal. Ezzel teljesítem kötelességemet császárom és hazám iránt.“

Ezzel a császár a kormányzás tényleges hatalmába jutott, de a föltétlen császári hatalom útjában állottak még a daimiok. Ők voltak az ország urai. Kisebb, nagyobb területeiken korlátlanul uralkodtak. Fényes váraikból ki-kicsapva megtörték az állam-rendjét, veszélyeztették a közbiztonságot s végveszelelemmel fenyegették Japán függetlenségét. Végül azonban ők is belátták hibáikat. Egy részük meghajolt a császár nemes célja előtt s ezek eme irással fordultak a császárhoz:

„Hajdan a császári család egyedül volt az uralom birtokában; jövőben is egyedül kell uralkodnia. Egész hazánkat neki kell kormányoznia, mert ez az ő joga, és mindenki az ő alattvalója. A középkorban a kamakurai shogunság elrabolta a császári hatalmat. A Tokugava shogunság és mi független fejedelmek mostanig nem láttuk be jogtalanságunkat. De most

összes birtokainkat visszaadjuk a császárnak. Csak az így egyezett birodalommal szállhatunk versenyre az európai államokkal.“

Ehhez a nyilatkozathoz csatlakozott csakhamar az összes 277 daimio s az ország egysége és a császári tekintély teljesen helyreállt. Az erre 1869 június 17-én megjelenő császári decretum végleg megszüntette a hűbérrendszert, s pályát nyitott a polgári szabadságnak, a felvilágosodásnak, az új gazdasági életnek s az európai műveltségnek. Az egyes daimiokat elnökökké, kerületi kormányzókká nevezte ki, a hűbéreseket, a samuraikat pénzzel kárpótolta. Rendezte a nemességet, melyben 5 osztályt (kö, ko, hahu, shi, dan) különböztetett meg. Az igazságügyi reformmal elválasztotta egymástól a kormányzást és az igazságszolgáltatást. A büntető törvénykönyvet európai mintára dolgoztatta ki. Új pénzt veretett, az *en*-t, mely körülbelül két koronával ér fel. Bankokat és biztosító társaságokat is alapított. Telegraphot és kábelt létesített. Vasutat építtetett. A birodalmi postát szervezte. Törvényerőre juttatta az általános iskolakötelezettséget. Feloszlatta a lovaghadakat. Császári hadsereggel pótolta. Európai mintára szerveztette a behívott francia és német tisztekkel. 1873-ban életbe léptette az általános hadkötelezettséget. A hadsereg akkor 6 divisióból állott, ma 18-ból áll. Egy divisio béke létszáma 7000 ember. A császári tengerészet is ekkor alakult meg.

Ez üdvös reformok elégedetlenekre találtak a samuraikban, kik elveszítették régi kiváltságaikat, új életmódjukban elszegényedtek a parasztok és polgárok mellett. Előbbi jólétük helyreállítását külföldi háborútól várták, s egy koreai expedíciót sürgettek. Mivel a császár és a reformpárt nem volt erre hajlandó, föllázadtak, — de sikerült elnyomásuk. A kormány a harcikedvet egy formosai expedícióval igyekezett kielégíteni, mire az szolgált ürügyül, hogy ott egy japán kereskedőt meggyilkoltak. Az expedíció sikerrel járt, de a lovagrend elégedetlenségét nem csillapította le. Saigo Takamori tábornok vezetése alatt nagy arányú fölkelést támasztottak, melyet alig bírt elfojtani Arisugava-no-miya herceg, az egész császári hadsereggel. (1877)

Eközben a nép is megérett a politikai önállóságra és az alkotmányos uralomban való részvételre. A harcok lezajlása után európai hatás alatt alkotmányos eszmék és törekvések hatották át a nép minden osztályát. Politikai pártok alakultak. Ilyen volt a jiyuto, mint szabadelvű párt nagyobb személyes szabadságot követelt; a kaishiuto a nemzeti haladást sürgette; a rikkenteiseito, az alkotmányos császári kormánypárt, alkotmányosságot akart, de még korainak tartotta annak behozását. Ennek szellemében nyilatkozott maga a császár is 1881 októberében, így írva: „Nemzetsegen 2500 év óta szakadatlanul uralkodik országunkon. A középkorban megcsorbított császári hatalmat és a birodalom egységét helyreállítottam. Szándékom, hogy népemnek alkotmányt adjak, melyet utódaimnak is el kell ismerniök és meg kell védelmezniök. Az 1875-ben megnyílt senatus és a kerületi gyűlések előkészületek csak. Az alkotmány életbeléptetésének ideje ugyanis még nem érkezett el. Az európai kultúrának még jobban el kell terjednie és meg kell gyökereznie. De ígérem, hogy a meiji 23-ik évében (1890) megnyílik egy birodalmi gyűlés. A hivatalnokok és a nép készüljenek elő erre.“

Az ez irányú átalakulást 1885-ben azzal kezdte, hogy a régi *dajokan* kormány helyett annak élére európai mintára a miniszteriumot állította 9 tárcával. A senatust a titkos-tanácsccsal, *sumitsuin*-nal helyettesítette. A kerületi gyűléseket beszüntette. S végül 1889 február 11-én a nép örömrivalgása között kihirdette az alkotmányt. Két kamarát léptetett életbe: az urakházat és a képviselőházat. Rájuk ruházta a törvényhozási, adózási, peticonális és interpelláló jogot, — de magának tartotta fenn összehívásuknak és határozatuk szentesítésének jogát. Ez az alkotmány van ma is életben. Ez vonta be Japánt jóhírnévvel és dicsőséggel a megpróbáltatás nehéz éveiben.

Ez alkotmányos átalakulás közben ugyanis Sachalim félszigetét teljesen elhódították az oroszok. 1875-ben pedig Koka szigeténél a koreaiak tűzbe vettek egy japán hadihajót, mire ez uralmába kerítette a szigetet, s a büszke koreai kormány kénytelen volt Fusan, Tschemulpo és Gensan kikötőket meg-

nyitni a japánok előtt. 1882-ben új háborúra adott alkalmat az, hogy a japán ellenes párt elűzte a japán követet, s egyes japán tisztet megölt. Ri-ki, Korea ifjú királya, azzal engesztelte ki a japánokat, hogy 500,000 en kárpótlást fizetett s egy század japán katonaságot fogadott be Söul fővárosba. Itt azonban összetűzés támadt a kínai csapatokkal. 1885 április 18-án Tienstin-ben a következő egyesség vetett véget az ellenségeskedésnek. 1. Elismerik Korea önállóságát, 2. a kínai és japán őrcsapatokat kivonják, 3. kötelezik egymást, hogy a koreai kérdéseket együtt intézik el. Ez utóbbi pont tartalmazta a japán-kínai háború csiráját.

Kína ugyanis 1894-ben, midőn Koreában kitört a togakutó lázadás, Japán tudta nélkül csapatokat küldött annak leverésére. Japán nem nézhette ezt behunytt szemmel. Junius 12-én Jen-Tsuannál 4000 plaenklert partraszállított. Kína ezt azonnal szükségtelennek nyilvánította, mivel már a rendet helyreállította. Japán ezzel szemben a tientsini egyezsége hivatkozott. Továbbá azt indítványozta, hogy együtt reformálják Koreát, szabadítsák meg a nemesesség elnyomásától, a romlott hivatalnokok szipolyozásától, mert csak így vehetik elejét a nép további felkelésének.

Kína azonban ezt az ajánlatot minden megokolás nélkül visszautasította s új csapatokat küldött Azan-ba, hogy a japán sereget megsemmisítse. 8 japán hajó állott a kínaiak útjába. Harca került a dolog s a kínaiak futásával végződött. Közben új japán csapatok érkeztek s egyesült erővel július 27-én Söng-hwan-nál újra megverték a kínaiakat. A koreai kormány erre a győzelmes japánokhoz csatlakozott.

Erre 1894 aug. 1-én Japán hivatalosan háborút üzent Kínának. Augusztus 8-án a japánok a koreaiak örömujjongása mellett lelkesedéssel vonultak be Söul-ba. Szeptember 15-én Nozu altábornagy vezetése alatt bevették Thyöngyangot, két nap mulva Itó-Jukos parancsnoksága alatt 12 japán hajó teljesen leverte Hai-yang-nál a 12 hadihajóból és 5 torpedónaszádból álló kínai flottát. Ezután Jamagala Arimoto az 5. és 6. divízióval átszállt a Jalu folyón Mandšuriába s Kínlien-cheng erőd kínai őrségét (25,000) elkergette (okt. 26.); 66 ágyut, 3000 fegyvert kerített kézre.

Az 1. és 2. divízió ezalatt Kintsou város bevételével (nov. 6) Port-Arthur felé utat nyitott s november 21-én sikertelen ostromot intézett ellene, éjjel azonban a kínaiak elmenekültek s másnap kardcsapás nélkül vonulhattak be Port-Arthurba a fürge, bátor, fáradhatatlan japánok.

Ezzel a Lian-tung félsziget japán kézre került. Ezután Oyama tábornagy a sereg nagy részével átkelt a Shan-tung félszigetre, a másik részével pedig Jamaji tábornok északra vonult, s az ottani seregnek segített 1895 január 10-én Kai-ping erőd bevételében. Ezalatt a másik hadsereg Shan-tung félszigetét is meghódította. E japán győzelmek öngyikosságba kergették Ting kínai admirálist s a japánok kezére került 10-hajó 5134 legénnyel s 183 tiszttel.

E fényes haditettek a világ bámulatát is felkeltették. Nyilvánvaló lett, hogy a japánok elsajátították az európai technika vívmányait s hasznukra is fordították. De ehhez járult a japánok örökölt harci szelleme is. Méltán írja Nitobes tanár „Bushido“-jában: „Azt mondják, hogy Japán Kínával vívott utóbbi háborúját Murata-fegyverrel és Krupp ágyuval nyerte meg, azt mondják, hogy a győzelem a modern iskolarendszer műve volt, — ez csak féligazság! A tökéletes fegyverek és ágyuk sem lőnek maguktól. A modern iskola sem nevel gyávából hőst. Nem! Ami a jalui, koreai, mandsuriai győzelmeiket aratta, apáink szelleme volt, amely kezünket vezérelte és szívünket hevítette“.

A fényes győzelmek után április 17-én Shimoneseki-ben kötötték meg a békét. Ennek értelmében, Kína teljesen elismeri Korea függetlenségét; Japán megkapja Liantung-félszigetet, Formosát a hozzátartozó kis szigetekkel s Hokotó szigetét. Kína Japánnak 200 millió tael hadi kárpótlást fizet s Japán kereskedelme előtt az eddigieken kívül megnyitja Sasi, Tsung-king, Sutsu és Hangtsu kikötöket; s egyelőre még japán kezén marad Wei-hai-vei erőd.

E szerződés ellen azonnal kikelt a féltékeny Oroszország, mely Port Arthurra pályázott. A német és francia diplomácia kényszerítő hatása alatt az annyira kiérdemelt Lian-tung félszigetét el kellett hagyniok a japánoknak 30 millió tael kár-

pótlás fejében, (1895 nov. 8-án) Japán formosai uralmát is csak az ott támadt kínai felkelés leverése után szilárdíthatta meg (dec.).

A japánok fényes győzelmeinek gyümölcse az is, hogy Mutsu Munemitsu külügyminiszter Japánra nézve előnyösebb feltételek mellett újította meg a kereskedelmi szerződéseket az angolokkal és a többi hatalmakkal. Csak Oroszországgal nem tudta Japán érdekeit összeegyeztetni s csakhamar fegyverrel kellett döntenet.

A kínai boxer lázadást ugyanis a kalmárlelkű kapzsi Oroszország arra használta fel, hogy a mandzsuriai vasut őrizetének ürügye alatt 200,000 harcost szállásolt itt el. Liantung-félszigetén is erős katonai hatalmat raktározott el. Japán méltán aggódott már Koreáért, melyhez annyi vér, érdek és történeti jog fűzte s melynek elvesztésével megszűnt volna reménye, hogy a nagy hatalmak közt egyenrangú állást foglaljon el.

Ezért Japán szövetkezett az érdekelt Angliával s 1904 febr. 10-én hosszas eredménytelen diplomáciai alkudozás után hivatalosan megüzente a háborút veszélyeztetett állásának védelmére, érdekeinek és jogainak biztosítására, Keleten az orosz hatalom túlkapásának megzabolázására, a hatalmi egyensúly megtartására.

Azzal kezdődött a harc, hogy Togo japán admirális február 8—9 éjjelén torpedó támadásával megverte az orosz Port-Arthur flottát. Ugyanazon éjjel pedig Uriu konteradmirális 2 ezredet partra szállított s Söul főváros felé indította. Másnap meg az orosz cirkálókat megszalasztotta és Tsemulpot elfoglalta.

Eközben Stark helyett Makarow vette át Port-Arthur fővezényletét. Április 13-án egész hajóhadával kivonult Togo ellen, de látva a japánok fölényét visszavonult. Eközben lobogós hajója a japánoktól létesített áknába ütközött s elsüllyedt. Makarow őrségével együtt életét vesztette. Következő napon Togo a kikötőt teljesen elzárta.

Eközben a 12. japán divízió megérkezett Söulba. Itt a koreai király szövetkezett a japánokkal, rájuk ruházta a háború tartamára országa fölött való rendelkezés jogát.

Csakhamar három japán divisió gyűlt össze a Jalu folyónál. Kuroki generalis vezényelte. Az orosz csapatok fővezére Kuropatkin lett. Port-Arthur parancsnoka pedig Stössel generális.

Május 1-én a jalui ütközet is az oroszok vereségével végződött. A japánokra lelkesítőleg hatott ez a győzelem. Május 25-én heves ostrommal, erős ágyuzással bevették Kin-Tsuo várát s ezzel utat nyitottak Port-Arthur felé. Május 28-án megszállták Hon-na-kwan-ling halmot, mire Stössel Port-Arthurba kényszerült zárkózni.

A cár parancsára Kuropatkin a szorongatott vár felmentésére küldte a mandsuriai sereg egy részét, de a japánok Oku generális vezetése alatt visszaverték, Oyama parancsnoksága alatt egyesült japánok pedig az augusztus 30.-ától szeptember 7.-éig tartó hatalmas mérkőzésben győztek Kuropatkin felett, ki serege roncsával Mukdenbe menekült.

Ezalatt a Port-Arthurt ostromló sereg három elszánt ostrommal bevette azt a 203 m magas halmot, melyről a japán tüzérség teljesen megsemmisítette az orosz Port-Arthur hajóhadat. December 26-án a fontos erődök elvesztése után Stössel kapitulált. 1905 január 1-én leírhatatlan lelkesedéssel vonultak be a vitéz japánok a várba.

1905 március 1-én pedig Mukdent vették ostrom alá. E 10 napig tartó küzdelem a világtörténelem egyik legnagyobb csatája. Mindkét részen hallatlan áldozatkészséggel és példátlan kitartással vívtak. 120,000 orosz esett el, 40,000 esett fogságba. A japán halottak száma 41,000. Március 10-én vonultak be Mukdenbe a győztes japánok.

Még csak az orosz atlanti flottával kellett leszámolni, mely képes volt arra, hogy ha Wladivostokba visszatérhet, a japán partokra meglepetéseket intézzen és a hadiszállítmányokat veszélyeztesse. Útját máris északnak vette. A japán flotta pedig titokban állást foglalt a Korea uton. Hogy az orosz hajóhad erre vehesse útját, Togo elrejtőzve, nesztelenül készült meglepetésre.

A japánokra nézve itt is kedvezően alakult a harc. Május 27-én reggel 5 órakor egy déli őrhajó a következő

drótnélküli jelentést küldte Togonak: „Az ellenséges hajórajt a 203. számú pontnál pillantottam meg. Látszólag a keleti átjáró felé evez.“ 10 és 11 óra között már érintkezett az ellenséggel Kataoka aladmirális hajóaja, a tüzet azonban nem viszonzta; csak arra szorítkozott, hogy az ellenség állásának minden részletét, minden percben megtelefonálja Togonak. Így idejében megtudta Togo, hogy a 2. és 3. atlanti flotta teljes erejével evez, 7 szolgálati hajó követi, két ékalakban vitorlázik, a főerő a jobb vonal élén van, az egész armada 12 csomó gyorsasággal halad. Togo megfelelően határozott és parancsolt s ütközet előtt ezt szignáltatta az összes hajóknak: „E csatától függ birodalmunk léte. E nap vitézséget, energiát kíván a tisztéktől s a legénységtől.“ Erre a főerővel az ellenség baloszlopának vágott. Nehány hajó az ellenséget hátba támadta. Az orosz flotta csakhamar összezavarodott. A japán hajók közül nem birt menekülni. Estig tartott az ütközet. 7 óra 20 perckor Togo jelt adott, hogy Ullong szigeténél gyülekezzenek. A csata teljesen a japánok javára dőlt el. A legjobb orosz hajók nagy része elsülyedt, a többi kivétel nélkül nehezen megsebesült. A japánoknak nem volt semmi veszteségük.

Éjjel a legnagyobb bátorsággal ujitották meg a japánok a csatát s oly közel férköztek az orosz hajókhoz, hogy ezek nem lőhettek rájuk. Nagy kárt tettek, de a japánok is elveszítettek három torpedót.

Másnap, május 28-án 10 óra 30 perckor újra körülvették a japánok az oroszokat Takenaslumánál. Mihelyt a japánok megnyitották a tüzelést, Nebugatow orosz konteradmirális azonnal kítűzte a fehér lobogót négy hajóján. A többiek ellen délutánig folyt a harc. Végül kítűzte Roshdjestwenski is a fehér lobogót. A 38 hajóból csak kettő birt elmenekülni. A többiek közül 23-at elsülyeztettek, 7-et elfoglaltak és 6-ot Shanghaiban lefegyvereztek. A japánok az egész tengeri csatában csak három torpedó csolnakot veszítettek. Ez a fényes, egyedülálló tengeri győzelem nemcsak az orosz hajóhad végét jelenti, hanem e hatalmas, nagy jelentőségű háborúnak a befejezését is.

Oroszország nagy veszteségei és a belsejében támadó forradalom miatt sem gyengült meg annyira, hogy manduriai hadseregét ne egészíthette volna ki gyorsan s ne erősíthette volna meg annyira, hogy a győzelmes, de kimerült Japán ellen ne intézhetett volna eredményes ellenállást. A tsuziminai japán tengeri győzelem óriási hatása azonban elvette Oroszország kedvét a háború folytatásától s békére hangolta.

Roosevelt, az Egyesült Államok elnöke, 1905 június 9-én fel is szólította Japánt és Oroszországot a béketárgyalásokra. Mindkét állam elfogadta a felhívást. Japán Ko-Mura-Jutaro külügyminisztert s Takahira Kogoro konzult ruházta fel teljes hatalommal, Oroszország Witte volt pénzügyminisztert s Rosen volt konzult küldte a békeegyezségre, melyet Pertsburt városában (Egyesült Áll.) 1905 aug. 9-én kezdtek meg s 29-én fejeztek be.

E béke legfontosabb határozatai ezek:

Oroszország elismeri Japán katonai és közigazgatási érdekeit Koreában, s nem szegül ellen Japán védelmi és felügyelői rendeleteinek, melyeket a koreai kormánnyal egybehangzóan hoz. Mandsuriát Kinának hagyják, s mindketten kivonják belőle csapataikat. Porth-Arthur, Ta-lien s környékeik bérlete Oroszországról Japánra száll. A manduriai vasutat Kuang-Tseng-Tse-nél egymásközt felosztják. Csak kereskedelmi és ipari célra használják fel. Sachalim félszigetét az 50. sz. fokig Japánnak engedi át Oroszország.

Ez a béke a japánok áldozatkészségéhez és erőfeszítéséhez mérten nem volt kielégítő. Hiányzott belőle a kellő hadikárpótlás. A csalódással fogadott béke azonban mégis növelte japán hatalmát és befolyását. A japán kultúra és gazdasági élet tere a birodalom eddigi területének $\frac{2}{3}$ -ával növekedett. Koreát azonnal japán telepések árasztották el s 1910 augusztus 29-én az oroszokkal 1910 júniusában kötött egyezség értelmében s a hatalmak ellenmondása nélkül annektálták. Korea királyát nyugalomba küldték. Így szerezték meg a japánok Koreát, melyet a tradíció szerint Kr. u. a 200-ban hódított volt meg a férfi ruhát öltő Jing-Kogó

császárné, ki 80 arannyal, ezüsstel és selyemmel terhelt hajót csikart ki hadi sarcul Korea királyától s hozzá még eme ígéretet: „Ezután is minden évben ennyi hajót és kincset fizetek adóul, míg a Nap keleten kel és nyugaton nyugszik, míg a Jalu folyó meg nem változtatja futását a tengerből a hegyre fel.“

A most felsorolt dicső tényekben nyilvánul Japán újjászületése, megújhedása, nagyhatalmi állásának megalapítása s a világ bámulatát magára vonó presztizse. A japánok tanulékonytsága, önzetlensége, vallásos áhitata, az ősök kultusza, a történeti jog erős érzete idézte elő és az a nemzeti sajátosság, hogy minden japán született katona. Vakon engedelmeskedik a parancsnak és boldog, hogy a rendeletet kiviheti. Condottieri vezérek kitünőbb sereget nem kívánhattak volna. Bátor vitézek, tehetséges politikusok, vállalkozó szellemek, mindenkor pártfogásra, népszerűsége számíthattak a japánoknál. Náluk vált be leginkább az a közmondás, hogy bátraké okosaké a világ. Amit a japánok, e kitünő jellemvonásaikkal elértek keleten, a turánság keleti határán, bárcsak elérnök mi magyarok is, mint a turániak nyugati képviselői.
